

OBSAH JAZYKOVÝCH I VĚCNÝCH VYSVĚTLIVEK A EDIČNÍCH POZNÁMEK

Vysvětlení slov, která nejsou známa dnešnímu čtenáři, vysvětlení tvarů, k jejichž porozumění je třeba speciálnějších znalostí historické mluvnice, a nezbytné poučení věcné najde čtenář v jazykových a věcných vysvětlivkách, připojených hned za každou ukázkou.

Ediční poznámky mají zpravidla dvě části. V úvodu jsou uvedeny rukopisy, v nichž je památka dochována, a rukopis, který byl vzat za základ. Dále jsou tam připomenuty její důležité edice (je-li to třeba, je upozorněno na jejich kvalitu) a je udána potřebná základní literatura. Podle potřeby jsou v první části edičních poznámek charakterizovány obecnější jazykové znaky rukopisu a způsob přepisu. – Vlastní textověkritické poznámky poučují jednak o provedených opravách v textu proti rukopisu, který byl vzat za základ, jednak o závažných textových různočteních z jiných rukopisů téže památky. Každá textověkritická poznámka je dvoudílná. Před hranatou závorkou je podoba zde v textu otištěná (pokud je tato podoba opřena o jiný rukopis než ten, který byl vzat za základ, je to vyznačeno zkratkou příslušného rukopisu; pokud jde o opravu provedenou v jiné edici nebo navrženou někým jiným než editorem – viz na konci 2. sv. –, je uvedena zkratka jména toho, kdo opravu provedl nebo navrhl), za závorkou pak je to rukopisné čtení (nepřepsané, v původním pravopise), které bylo opraveno (popřípadě je udán důvod, proč bylo opraveno), nebo je uvedena (v přepise) důležitá věcná varianta jiného rukopisu. Varianty z jiných rukopisů téže památky jsou omezeny na nejmenší míru; jsou uvedeny jen nejdůležitější obsahové varianty. U památek dosud nevydaných nebo vydaných neoborně je však variant více. Ukázky ze Starých letopisů českých a z českých překladů bible jsou doprovázeny bohatým aparátem, protože jde o důležité památky bohatě rozšířené a dochované, u nichž se kritické vydání citelně postrádá; varianty zde právě dokládají bohatý rozvoj těchto památek a jejich velkou stylovou i jazykovou diferenciaci.

Poznámky k překladům z latiny mají převážně jen první, úvodní část. Jestliže překladatel zjistil, že v edici překládané památky jsou chyby anebo že je třeba rukopisné latinské čtení opravit, připojil ediční poznámku dvoudílnou, analogickou k jednotlivým poznámkám u českých ukázek.

Tyto ediční poznámky jsou až za celou skupinou památek a jsou sestavovány způsobem obvyklým v odborných edicích.

Citace textů biblických a jiných jsou uváděny ve vysvětlivkách jazykových a věcných, jen pokud jde o skutečné citáty v textu samém neurčené. Velká část našich památek z té doby však napodobuje styl bible, církevních

učitelů a příruček v té době běžných, užívá biblických aj. obrazů a obrátů; na takové ohlasy upozorňujeme jen v několika případech (např. v Husově listu Pražanům – v. s. 185) vybraných jako ilustrace, jinak nikoli. Kde určení citátů má jen odborný charakter a je po ruce odborná edice, odkazujeme na ni a určení citátů zde znovu neuvádíme (např. v ukázce z Husových Knížek o svatokupectví). – Bibli citujeme obvyklým odkazem na knihu a verš tam, kde není v textu samém dobová citace na knihu a kapitolu. V překladech z latiny jsou citace bible určeny přímo v textu v závorce (většinou je toto určení už v textu památky, pokud není, doplnili jsme je) udáním knihy a kapitoly. – Patristickou literaturu, tj. spisy církevních učitelů a ostatních středověkých autorit citujeme, pokud není uvedeno jiné vydání, zkráceným odkazem na sbírku Jacquese Paula Migne: *Patrologiae cursus completus, Series latina* (221 dílů, Paříž 1844-1864), *Series graeca* (166 dílů, Paříž 1857-1866), která je nejužívanějším souhrnem starších edic jednotlivých autorů; citujeme ji zkratkou PL (*Patrologia latina*) a PG (*Patrologia graeca*), číslem svazku a sloupce. – Nejobvyklejší právní příručku užívanou i v husitské době, komentovaný svod citátů z různých církevních autorit, užívaný jako kodex církevního práva, tzv. Dekret Graciánův (v. zde s. 20), citujeme stejně jako další uváděné církevněprávní souhrny stručným odkazem na kritické vydání Emila Friedberga ve sbírce *Corpus iuris canonici*, sv. 1 (*Decretum Magistri Gratiani*) a 2 (*Decretalium collectiones*), Lipsko 1879 a 1881 (zkratka Friedb., číslo svazku a strany). – Odkazy na antické autory zpřesňujeme ve vysvětlivkách zpravidla jen uvedením díla a jeho části. U ostatních autorů, na něž se texty odvolávají, odkazujeme na citovaná místa podle dobrých dosažitelných edic.

V několika případech, kdy latinská předloha památky, zde otiskované v překladu, není vůbec vydána nebo její vydání je nedostupné, otiskujeme v edičních poznámkách – petitem – příslušnou část latinského textu, jak žádali čtenáři a kritikové našeho Výboru z české literatury od počátků po dobu Husovu.